

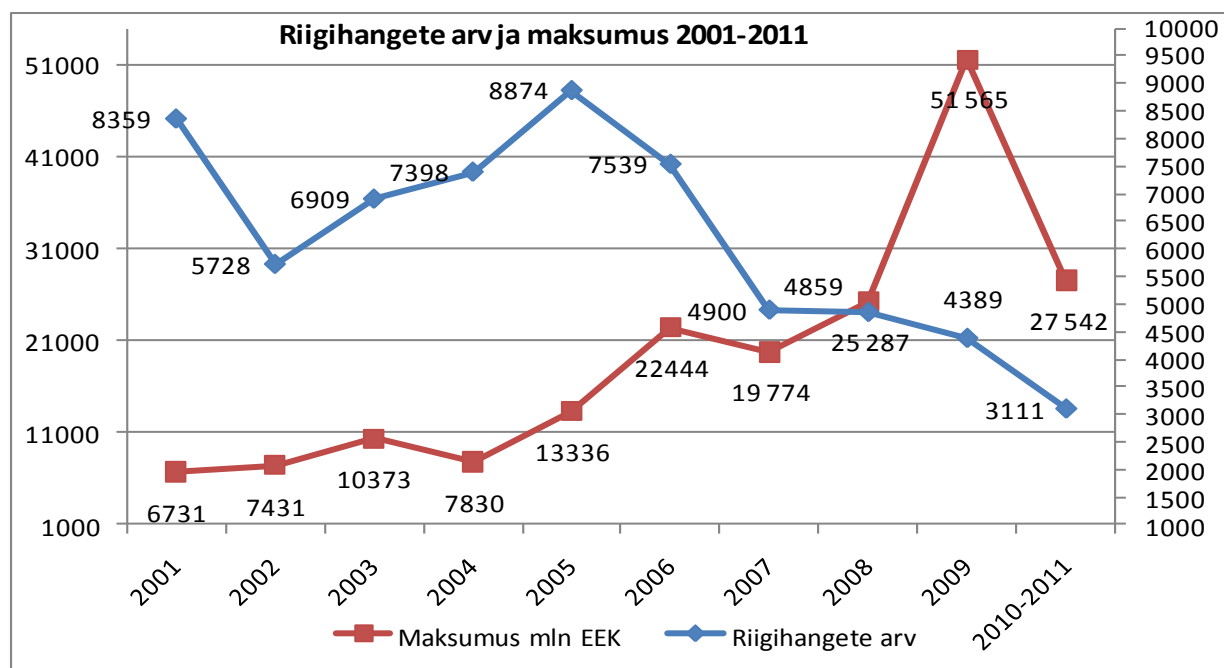
### Riigihangete statistika

Riigihangete temaatika on erinevatel põhjustel saanud rohket meediakajastust. President Toomas Hendrik Ilves on intervjuus Pärnu Postimehele kutsunud riiki üles oluliselt parandama riigihankeid puudutavat seadusandlust, et hangete hindamisel ei lähenetaks küsimustele vaid maksumuse seisukohast. Seetõttu pakuvad firmad kõige madalamat hinda ning hiljem avastades, et ei tulda toime, tekivad edasised probleemid<sup>1</sup>. Seevastu nii TÜ Euroopa Liidu õiguse dotsent ning advokaadibüroo Sorainen partner Carri Ginter kui ka Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Agris Peedu on väitnud, et vae oleks süüdistada riigihangete seadust (edaspidi RHS), sest tegelikult võimaldab see muu hulgas ennetada probleeme, mis presidendi pahameele tekitasid. Probleem on pigem rakenduspraktikas, kui hankija jätab riigihankel kasutamata seadusest tulenevad võimalused. Viga ei ole seaduses, mis on suures osas kvaliteetne ja läbimõeldud<sup>2</sup>.

Käesolev lühiülevaade koondab riigihangete statistikat Eestis, kasutades peamise allikana 2011. a jaanuaris käivitunud e-Riigihangete keskkonna kaudu leitavaid andmeid. Veebikeskkond töötab koos riigihangete registriga<sup>3</sup>, kus on kättesaadavad riigihangete dokumendid, mis on avaldatud pärast 8. juunit 2007, ning võimaldab senisest paremini teha erinevaid statistika kokkuvõtteid. Lisaks riigihangete registrile on ülevaate koostamisel kasutatud igaaastaseid riigihangete statistilisi ülevaateid, mida riigihangete direktiivi kohaselt on riigid kohustatud Euroopa Komisjonile esitama<sup>4</sup>.

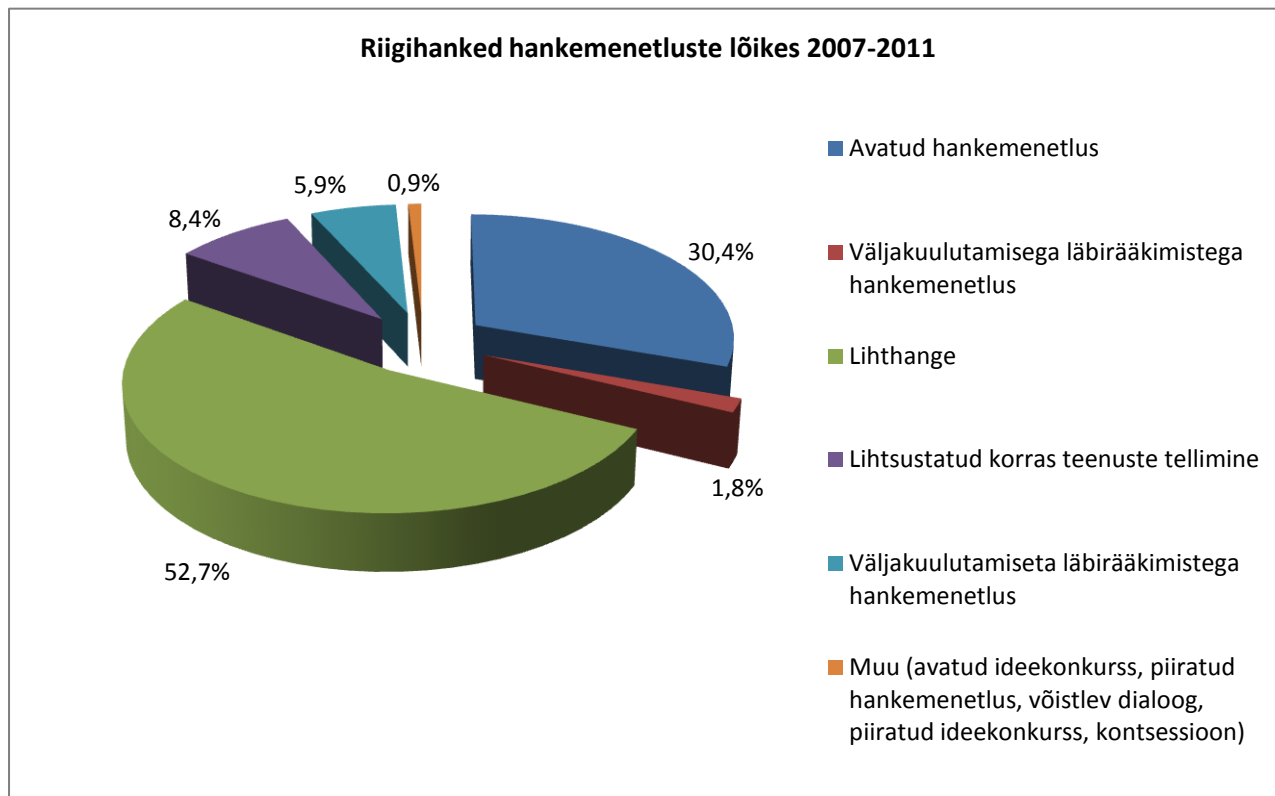
Ülevaate eesmärk on pakkuda taustinformatsiooni riigihangete kohta, esitledes peamisi statistilisi näitajaid pikema perioodi vältel – alates riigihangete kogumaksumusest, -arvust kuni riigihangete vaidlustuste esitamise ja läbivaatamiseni.

Joonis 1.

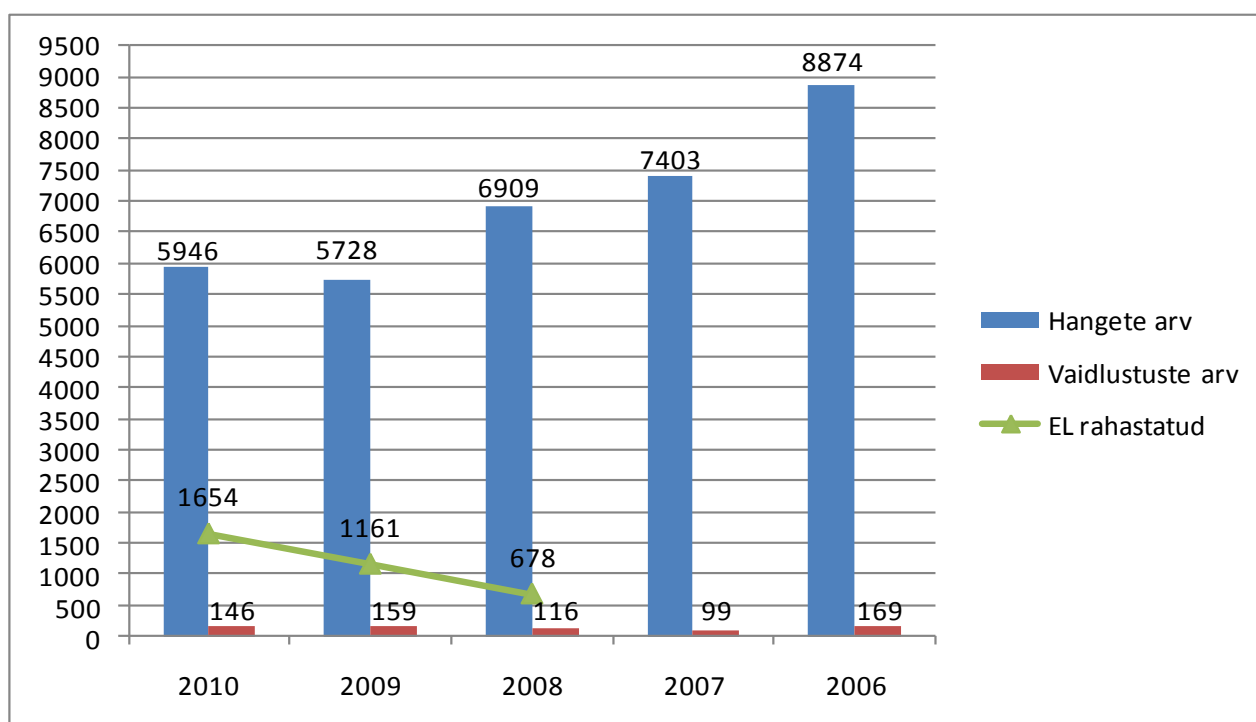


Joonisel 1 on riigihangete maksumus võetud statistilistest ülevaadetest ning võib teatud määral erineda registripäringu alusel saadud kogumaksumustest, kuna statistika ülevaate koostamise ajaks ei ole jõutud hankelepinguni. Alates 2004. aastast on maksumus teinud läbi nähtava kasvu, kuid on viimastel aastatel püsinud suhteliselt stabiilsena. Erandlik on 2009. aasta, kus maksumuse selgelt esilekerkiv hüpe on seotud Eesti Haigekassa poolt sõlmitud pikaajaliste tervishoiuteenuste lepingutega.

Joonis 2.



Joonis 3.



Joonisel 2 on selgelt näha, et kõikidest riigihangete liikidest 2007-2011 moodustavad 4/5 lihthanked ja avatud hankemenetlus. Neli suuremat hankemenetluse liiki (lihthange, avatud hankemenetlus, lihtsustatud korras teenuste tellimine ning väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus) moodustavad 98% kõikidest riigihangetest.

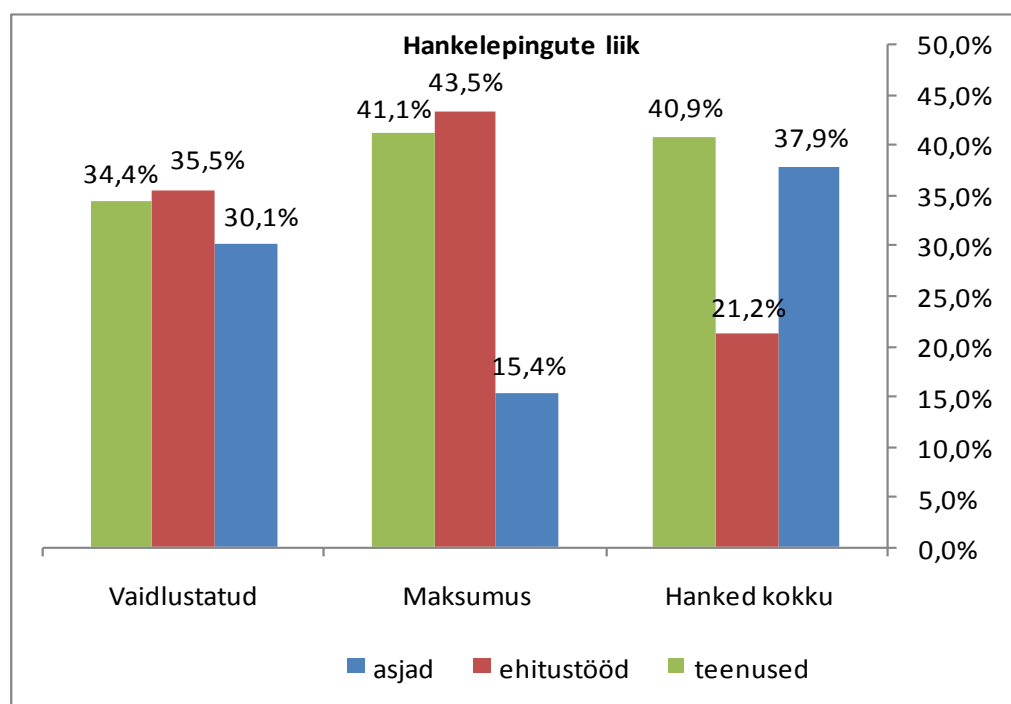
Lihthankega on tegemist siis, kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on väiksem siseriiklikust piirmäärast ning sel juhul lähtub hankija hankelepingu sõlmimisel eelkõige riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Avatud hankemenetlus on defineeritud riigihangete seaduses<sup>5</sup>. Lihtsustatud korras teenuste tellimine toimub vastavalt RHS-i §-s 19 sätestatud korrale ja tingimustele.

Joonisel 3 on välja toodud riigihangete koguarv ja vaidlustuste arv ning EL-i poolt rahastatud riigihanked (seda alates 2008. aastast). Viimane toetub riigihangete registri hankeotsingu andmetele, kus päring on viidud läbi aastate lõikes.

Statistika näitab, et vaidlustuste osakaal kõikidest riigihangetest on üsna väike ja püsunud stabiilselt madalal tasemel. 2006.a. moodustasid Rahandusministeeriumi juures olevale vaidlustuskomisjonile esitatud vaidlustused 2,78%; 2007.a. 1,68%; 2008.a. 1,34%; 2009.a. 1,9% ja 2010.a. 1,98% riigihangete koguarvust. Kokku on riigihangete registri andmetel alates 2006. aastast vaidlustatud üsna väike osa – 689 hankemenetlust ehk keskmiselt 1,98%.

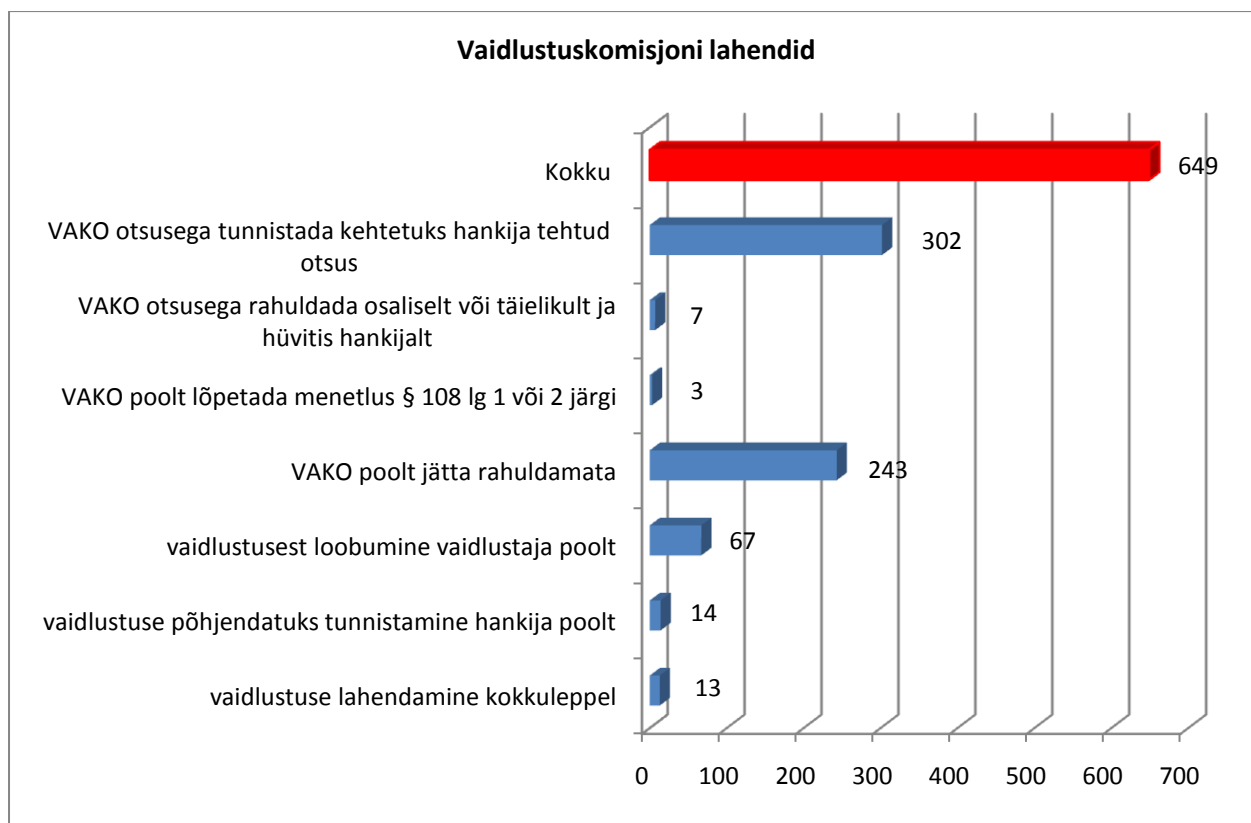
Joonisel 4 on riigihanked koondatud lepinguliikide kaupa (liigid on defineeritud RHS-i §-s 4). Selgub, et enim vaidlustatakse ehitustööde hankeid, kuigi sisuliselt on vahed väga väikesed. Ehitustööde kogumaksumus on kõikidest riigihangetest küll kõige suurem, seevastu arvuks on neid kõige vähem. Asjade puhul on olukord aga vastupidine.

Joonis 4.



Joonisel 5 on esitatud andmed vaidlustuskomisjoni lahendite kohta. Vaidlustuskomisjon on kohtuväline vaidluste lahendamise organ, mis viib läbi vaidlustusmenetlust seaduses ettenähtud alustel ja korras ning mille liikmed nimetab ametisse ja vabastab ametist Vabariigi Valitsus rahandusministri ettepanekul (RHS § 119). Andmed baseeruvad riigihangete registri otsingul, mis võimaldab koondada vaidlustusi läbivaatamise tulemuste kaupa (aluseks RHS-i § 126 lõike 1 punktid 1-7). Aluseks on võetud kõik registrisse sisestatud vaidlustused alates 6. juunist 2007.

Joonis 5.



Riigihangete register ja riigihangete statistilised ülevaated annaksid võimaluse pakkuda ka detailsemaid andmeid nii maksumuse, klassifikatsioonide, objektide ja hankijate kohta, kuid käesolevas töös on piiratud teatud valikutega olulisematest riigihangete statistilistest näitajatest.

Riho Kangur  
nõunik  
tel 6643

<sup>1</sup> Pärnu Postimees, 23.03.2011

<sup>2</sup> Postimees, 01.04.2011, Vikerraadio Uudis+, 26.05.2011, Pärnu Postimees 22.02.2011

<sup>3</sup> <https://riigihanked.riik.ee/register>

<sup>4</sup> Iga-aastastes statistika ülevaadetes (leitavad aadressil <https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/statistilised-ulevaated>) esitatud andmed võivad erineda registri andmetest, kuna lähtutakse erinevatest registreerimis- ja esitamiskuupäevadest.

<sup>5</sup> Avatud hankemenetlus on hankemenetlus, mille korral võib pakkumuse esitada iga huvitatud isik, kes vastab RHS-i §-s 12 lõikes 3 sätestatud tunnustele ja võimalikele sama lõike alusel kehtestatud piirangutele.